

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie: 20.06.2024 nr 1.1-10.2/2913-1

Meie: 8.07.2024 nr 29

Põhimaksekonto avamise ja sulgemise regulatsiooni muutmine

Täname võimaluse eest avaldada arvamust seoses võlaõigusseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (edaspidi eelnõu), millega soovitakse täpsustada põhimakseteenuse pakkumise nõudeid, et need vastaksid Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2014/92/EL (edaspidi direktiiv) sätetele ning täiendatakse krediitiasutuste seadust seoses elutähtsa teenuse osutajale kehtestatud kohustusega pakkuda hädaolukorras võrguühenduse kaardimakseid.

1. Võlaõigusseaduse (VÕS) muutmine

VÕS § 710¹ lõike 2 täiendamine

Teeme ettepaneku lisada sättesse (alla joonitud lauseosa):

(2) Krediitiasutus on Euroopa Liidus seaduslikul alusel elavale tarbijale käesoleva seaduse § 709 lõikes 15¹ nimetatud põhimakseteenuste osutamiseks kohustatud tarbija põhjendatud huvi korral sõlmima põhimakseteenuste lepingu (edaspidi põhimakseteenuse leping), lähtudes käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimustest, väljaarvatud kui tarbijal on Eesti Vabariigi territooriumil asutatud krediitiasutuses või Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumil asutatud krediitiasutuse Eesti Vabariigi filiaalis maksekonto, mille kaudu osutatakse talle põhimakseteenust. Krediitiasutus peab võimaldama põhimakseteenuseid kasutada eri kanalite, sealhulgas internetirakenduse kaudu. Tarbijal ei ole õigust nõuda krediitiasutuselt sellise põhimakseteenuse osutamist või kanali kasutamise võimaldamist, mida krediitiasutus ühelegi tarbijale ei paku.

Kommentaar

Direktiiv 2014/92/EL art 16 lg 5 sätestab:

Liikmesriigid võivad lubada põhimaksekontot pakkuvatel krediitiasutustel sellise konto avamise taotluse tagasi lükata, kui tarbijal juba on asjaomase liikmesriigi territooriumil asuva krediitiasutuse juures maksekonto, mis võimaldab tal kasutada artikli 17 lõikes 1 loetletud teenuseid, välja arvatud juhul, kui tarbija teatab, et ta on saanud teatise maksekonto sulgemise kohta.

Kui teises krediitiasutuses põhimakse teenuse kasutamine on aluseks põhimakse teenuse ülesütlemiseks, siis peaks olema see ka põhimakse teenuse osutamisest keeldumise aluseks.

Seletuskirjas (lk 15) on ka selgitatud, et VÕS-i lisatava § 720¹ lõikega 7 sätestatakse krediitiasutusele õigus täitemenetluse seadustiku §-s 63¹ nimetatud elektroonilise arestimissüsteemi vahendusel kontrollida tarbijal teise maksekonto olemasolu nii põhimakseteenuse lepingu sõlmimisel kui ka lepingu ülesütlemisel. Eelnõus vastav säte hetkel puudub.

VÕS § 710² lõike 4 täiendamine

Eelnõuga täiendatakse VÕS § 710² lõike 4 teist lauset pärast sõna „asjaolust“ sõnadega „ning esitab juhtumi üksikasjad ja teabe vastavate abinõude kasutamise kohta“;

Seletuskirja sõnastus on viitega ebatäpne: Muudatus on vajalik, kuna PSD2 artikkel 68 lõige 2 näeb kõnealusel juhul ette, et kontot haldav makseteenuse pakkuja teatab kontoteabe teenuse pakkuja või makse algatamise teenuse pakkujaga seotud intsidendist viivitamatult pädevale asutusele.

Õige viide on artikkel 68 lõige 6.

VÕS § 720¹ lõige 1

Palume täpsustada tarbija mõistet ning täiendada vastavalt seletuskirja. Krediidiasutuste jaoks on oluline, et seadus täpselt piiritleks, milliste tarbijate puhul lepingu ülesütlemise erisused kehtivad. Tarbija mõiste on täna defineeritud VÕS § 1 lõikes 5, kuid kõik selle mõiste alla minevad tarbijad ei kuulu maksekonto direktiivi kohaldamisalasse. Eelnõu järgi on VÕS § 720¹ uue sõnastuse eesmärk viia Eesti seadus kooskõlla maksekonto direktiiviga.

Seletuskirjas (lk. 12) on öeldud: „Eelnõuga VÕS-i lisatav § 720¹ lõige 1 näeb tulenevalt eeltoodust ette, et krediidiasutus saab põhimakseteenuste lepingu üles öelda üksnes erakorraliselt ja käesolevas paragrahvis sätestatud juhtudel (paragrahvi pealkirjas räägitakse sihilikult lihtsalt ülesütlemisest – juhul kui sinna lisada sõna „erakorraline“, siis tekiks küsimus, kas seda lepingut saab ka korraliselt üles öelda).“ Arvestades, et väljaspool EL elavatele tarbijatele põhimakseteenuse lepingu sõlmimise kohutus ei laiene, siis ei laiene nendega sõlmitud põhimakseteenuse lepingutele ka maksekonto direktiivist tulenevad ülesütlemise alused. Seega palume seletuskirja muuta ja välja tuua, et teatud tarbijate puhul on võimalik ka põhimakseteenuse lepingu korraline ülesütlemine. See märkus on otseselt seotud ka § 720¹ lõikega 9, mis deklareerib, et kõikidel muudel alustel ülesütlemine on tühine.

VÕS § 720² lõige 3 punkt 4

Teeme ettepaneku sõnastada VÕS § 720¹ lg 3 p 4 järgmiselt:

4) tarbijal on teises Eesti Vabariigi territooriumil asutatud krediidiasutuses või Euroopa Liidu liikmesriigi territooriumil asutatud krediidiasutuse Eesti Vabariigi filiaalis maksekonto, mille kaudu osutatakse talle põhimakseteenust;

Kommentaar

EL-i krediidiasutuste filiaalid võivad suuta täita täielikult põhimakseteenuse osutaja funktsiooni (nt Citadele – ATM-võrgustik, maksekaardid, pangakontorid, internetipank jm) ja tulevikku vaatavalt olla elutähtsa teenuse osutajad.

VÕS § 720¹ lõige 3 punkti 6

Eelnõuga täiendatakse seadust §-ga 720¹ järgmises sõnastuses:
§ 720¹. Põhimakseteenuse lepingu ülesütlemine

(3) Krediidiasutus võib tarbijaga sõlmitud põhimakseteenuse lepingu üles öelda, kui:

6) maksekontol ei ole vähemalt kuue järjestikuse kuu jooksul olnud piisavalt rahalisi vahendeid põhimakseteenuse lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks ning võlgnetav summa on suurem kui 100 eurot.

Seoses punktiga 6 teeme ettepaneku mitte määrata minimaalset võla summat. Panga teenuste teenustasud on väikesed ja enamike klientide puhul näitab 180 päeva statistika, et võlgnevused jäävad alla 10 euro põhivõlg. 100 eurose võlamäära korral jääks enamik makseteenuseid sulgemata ja lepingute lõpetamine toimuks pigem punkti 5 alusel, mis tähendab põhjendamatut lepingute lõpetamise venitamist ja võlakoorma kasvatamist kliendi suhtes. Võlgnevuses kontode sulgemine on oluline, sest seeläbi saab hoida kliendibaasi korras.

Kuivõrd punkti 6 muudatused on uued ja rakendamine eeldab IT arendusi, siis soovime punktile 6 ülemineku aega, seaduse muudatuse jõustumisest + 6 kuud.

Täiendavalt teeme ettepaneku laiendada VÕS § 720¹ lõike 3 punkti 6 sõnastust, hõlmates ka muude lepingute oluliste kohustuste rikkumise. Meie hinnangul on säte hetkel sõnastatud liiga kitsalt, keskendudes vaid teenustasude võlgnevusele. Põhimakseteenuse osutamise lepingutes on ka muid kohustusi, mida klient peab järgima ja mille olulise rikkumise korral peaks krediidiasutusel olema õigus leping üles öelda (nt kaardi- ja internetipanga lepingute puhul maksevahendi isikliku kasutamise kohustus; turvaelementide saladuses hoidmise kohustus; maksekonto lepingu puhul pangale hooldusmeetmete täitmiseks vajalike andmete ja dokumentide esitamise kohustus).

VÕS § 720¹ lõige 4

Eelnõuga soovitakse sätestada § 720¹ lõige 4 järgmises sõnastuses:

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 1 või 2 sätestatud alusel ütleb krediidiasutus tarbijaga sõlmitud põhimakseteenuse lepingu üles etteteatamistähtaega järgimata. Muudel alustel lepingu ülesütlemisel ei tohi ülesütlemisest etteteatamise tähtaeg olla lühem kui kaks kuud.

Sisuliselt tähendab, et lõike 3 punktides 3-6 juhtudel on ülesütlemise aeg 6+2 kuud. Leiame, et võlgnevuse (lõige 3 punkt 6) ja ka kohustuste rikkumise (meie ettepanek punktis 5) puhul ei ole mõistlik lasta viivisel suurenda või kohustuse rikkumisel jätkuda. Ettepanek ka punkti 6 puhul lubada etteteatamiseta lõpetamist ehk siis vastavalt punktis 6 toodud ajale (6 järjestiku kuu jooksul on teenus võlas või rikkumises, siis seitsmendal kuul on õigus teenuse ülesütlemiseks erakorraliselt). Võla tekkimisest teavitamise kohustus eksisteerib krediidiasutusel endiselt, mistõttu teenuseid ei suleta ilma ette teatamata. Samuti on tava, et klientidele jäetakse mõistlik aeg võla maksmiseks, enne teenuse lõplikku sulgemist.

VÕS § 720¹ lõige 6

Eelnõu kohaselt on krediidiandjal õigus pärida andmeid täitmisregistrist tarbija teise konto olemasolu kohta kui tarbija on andnud selleks nõusoleku. Pangaliit ei toeta nõusoleku põhist lähenemist, sest andmete saamine teenib kohustatud isiku jaoks eesmärki tuvastamiseks alused, kas põhimakseteenuse pakkumiseks võib esineda seadusega ette nähtud keeldumise alus.

Nõusoleku puudumisel või selle tagasi võtmisel ei saa kohustatud isik pakutud muudatuse alusel tuvastada, kas isikul on teises krediidasutuses maksekonto, mille kaudu osutatakse talle põhimakseteenust ning nimetatud alus seaduses muutub sisutuks. Seetõttu pooldame selge ja ühese õigusliku aluse viimist õiguslikku raamistikku, mille alusel krediidasutus saab tuvastada reaalselt kliendi vajadust elutähtsaks teenuseks. Seejuures ei leia seletuskirjast ühtegi põhjendust selle nõude kehtestamisele.

Oleme seisukohal, et olukorras, kus maksekonto direktiiv võimaldab ja ka Eesti seadus hakkab võimaldama sellel põhjusel lepingu sõlmimisest keelduda, ei tohiks sellise fakti kontrollimine sõltuda sellest, kas tarbija annab selleks nõusoleku. Juhul, kui eelnõu muutmise ei ole mingil põhjusel võimalik, palume seletuskirja täiendada, esitades põhjendused, miks on vaja tarbija nõusolekut.

Täiendav märkus lõike 6 osas, kus § 710¹ lõikes 5¹ viide on vale.

(6) Krediidasutusel on õigus täitemenetluse seadustiku §-s 63 nimetatud täitmisregistri vahendusel kontrollida tarbijal käesoleva seaduse § 710¹ lõikes 5¹ ning käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 4 nimetatud teise maksekonto olemasolu, kui tarbija on andnud selleks kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusoleku.

VÕS § 710¹ täiendamine

Teeme ettepaneku täiendada VÕS § 710¹ uue lõikega, mis selgesõnaliselt võimaldaks krediidasutusel põhimakseteenuse osutamist piirata. Ettepaneku aluseks on seletuskirja lk. 3 ja 7 märgitud selgitused, mille kohaselt saavad krediidasutused ja makseasutused kehtestada riski maandavaid piiranguid ja teatud juhtudel on RahaPTS-i kohaselt nad ka kohustatud neid piiranguid kehtestama. Meie hinnangul puuduvad kehtivas seaduses normid, mis võimaldaksid põhimakseteenustele kehtestada riske maandavaid piiranguid. Kui seaduseandja leiab, et need on juba olemas, siis alternatiivina eelnõu muutmisele palume sellistele sätetele seletuskirjas selgelt viidata.

VÕS § 720¹ lõige 7 seletuskirja täiendamine

Teeme ettepaneku täiendada eelnõu seletuskirja VÕS § 720¹ lõike 7 osas. Hetkel sätestab eelnõu, et juhul, kui krediidasutus ütleb põhimakseteenuse lepingu üles vastavalt käesoleva paragrahvi lõike 3 punktidele 3–6, siis kohaldatakse VÕS § 720 lõigetes 3, 5 ja 6 sätestatut. Kas seadusandja mõte on olnud see, et kõikidel muudel erakorralise lõpetamise juhtudel ei kuulu kohaldamisele VÕS § 720 lg 3 (mis näeb ette, et tarbija peab teenustasusid maksma vaid perioodi eest kuni lepingu lõppemiseni) või VÕS § 720 lõige 5 (mille kohaselt on krediidasutusel kohustus välja maksta lepingu lõppemisel kontrol olnud jääk)? Palume seletuskirjas sellisel juhul viidata, millised sätted kuuluvad kohaldamisele juhtudel, kus põhimakseteenuse leping öeldakse üles VÕS § 720¹ lõike 3 punktide 1 või 2 alusel. Hetkel on selgusetu, mis arvestuse järgi maksab tarbija sel juhul teenustasusid ning mida tuleks teha tarbija maksekontol oleva jäägiga, kui ei kohaldu VÕS § 720 lõiked 3 ja 5.

Täiendav ettepanek täiendada eelnõud VÕS §-i 403⁴ lõikega 3¹

Eelnõuga täiendatakse võlaõigusseadust VÕS § 720¹ lõikega 6 andes sellega põhimakseteenuse pakkumise raames juurdepääsu täitmisregistrile. Leiame, et oleks asjakohane ja põhjendatud anda

krediidiasutusele juurdepääs täitmisregistrile lisaks ka vastutustundliku laenuandmise põhimõtte rakendamisel tarbija krediitdivõimelisuse hindamise eesmärgil. Vastava juurdepääsu olemasolu võimaldaks krediidiasutusel, kelle poole tarbija on pöördunud laenuaotlusega, saada õiget teavet tarbija kontode olemasolu kohta teistes krediidiasutustes, mis on vajalik tarbija olemasolevate finantskohustuste kindlaks tegemiseks ja mis hoiaks ära tarbijapoolse tahtliku või tahtmatu ebatäpse teabe esitamise.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõud VÕS §-i 403⁴ lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

(3¹) Krediidiasutusel on õigus täitemenetluse seadustiku §-s 63 nimetatud täitmisregistri vahendusel kontrollida tarbijal teis(t)e maksekonto(de) olemasolu, kui tarbija on andnud selleks kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõusoleku.

Põhjendus:

Eelnõuga VÕS-i lisatava § 403⁴ lõikega 3¹ sätestatakse krediidiasutusele õigus täitemenetluse seadustiku §-s 63¹ nimetatud elektroonilise arestimissüsteemi vahendusel kontrollida tarbijal teis(t)e maksekonto(de) olemasolu krediitdivõimelisuse hindamise eesmärgil. Krediidiandjatel on kohustus kontrollida finantskohustuste olemasolu ja tuvastada muud krediitdivõtja kohustused. Sellise kohustuse täitmiseks on vajalik ligipääs elektroonilisele arestimissüsteemile, et kontrollida tarbijal teise maksekonto olemasolu. Krediidiasutused võivad selleks toetuda tarbija kirjalikule nõusolekule.

Alternatiivina võib selle päringu ette näha krediidiandja kohustusena ja sel juhul oleks andmete väljastamise aluseks seadusest tuleneva kohustuse täitmine.

2. Krediidiasutuste seaduse (KAS) muutmine

KAS § 3 lõige 2² ja § 3 lõige 3¹

Teeme ettepaneku välja jätta eelnõust KAS § 3 lõige 2² ja § 3 lõige 3¹.

Kommentaar

Kehtiv hädaolukorra seaduse § 37 sätestab elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavale asutusele, sh Eesti Pangale kohustuse kehtestada määrusega nõuded elutähtsa teenuse tasemele. Seega, eraldi volitusnormi pole KAS-iga vaja Eesti Pangale anda. Nii ongi tänaseks juba võrguühenduseta kaardipõhise maksetehingu nõue Eesti Panga poolt määrusega kehtestatud.

Teeme ettepaneku muuta KAS § 3 lõige 2³ sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„Kui krediidiasutus osutab elutähtsa teenuse osutajana Eesti Panga poolt nõutavat võrguühenduseta kaardipõhist makseteenust, siis on see õiguslikult siduv ka siis, kui maksja konto suhtes on tehtud arestimisakt, kontol olev vara on arestitud või konto või kontol oleva vara suhtes kehtib käsutuspiirang, kui krediidiasutus on pärast arestimisest või käsutuspiirangust teada saamist rakendanud mõistlikke jõupingutusi hoidmaks ära viidatud maksetehingute võimaldamist. Eeltoodud juhul ei vastuta krediidiasutus võimalike arestinõuete või muul viisil kontol oleva vara suhtes kehtiva käsutuspiirangu järgimata jätmise eest.“

Osundame, et Eesti Panga presidendi 18.08.2024 määrusega nr 8 „Eesti Panga presidendi määruse muutmine“ sätestati uued elutähtsa teenuse osutaja nõuded. Määruse seletuskirja kohaselt tuleks täiendada KAS-i muudatusega, mis vabastaks krediitiasutuse vastutusest olukorras, kus ta on teinud kõik endast oleneva, et arestinõuet mitte rikkuda, aga see toimub kaardimaksete võrgulahendusega režiimis sellest hoolimata. Olukorras, kus võrguühendused ei toimi, tuleks kaardipõhine maksetehing lugeda siduvaks ka juhul, kus konto või sellel oleva vara suhtes on kehtiv arest või käsutuspiirang.

Täiendavalt teeme ettepaneku seletuskirja lk-lt 19 eemaldada detailsed selgitused võrguühendusega kaardimakse toimimisest, kuivõrd see suurendab krediidi- ja pettuseriske, mida krediitiasutused seoses nõutud lahendusega taluma peavad. Arvestades ka ettepanekut KAS § 3 lg 2² ja § 3 lg 3¹ eemaldamiseks, ei ole need selgitused ka sisuliselt vajalikud.

3. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) muutmine

RahaPTS § 42 lõige 1

Pangaliit toetab õigusliku raamistiku korrastamist eesmärgiga vältida pankade üle-reageerimist tarbijatele põhimakseteenuste pakkumata jätmisel ja viies Eesti õigus kooskõlla makseteenuse direktiiviga, samaaegselt lähtudes Riigikohtu 22.03.2023. a lahendis nr 2-21-3552/52 toodust.

Pangaliit ei toeta RahaPTS § 42 lõike 1 muutmist pakutud kujul. Vastavalt eelnõule ja seletuskirjale jäetakse alustest, mille järgi on keelatud luua ärisuhtet või võimaldada tehingu tegemist või lõpuleviimist juhuti või ärisuhte raames, välja suutmatus täita ärisuhte seire hoolsusmeetmeid ja rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus.

Leiame, et muudatus selliselt tooduna ei ole kooskõlas RahaPTS-i eesmärgi (paragrahv 1 lõige 1) ja rahvusvaheliste põhimõtetega, sest muudatuse tagajärjel muutuks ärisuhte seire teostamata jätmisel ja rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse tuvastamisel tehingu tegemise või ärisuhte loomise või jätkamise otsustamine kohustatud isiku äriliseks kaalutluseks (riskiisu). Nimetatu ei soosi meie hinnangul ettevõtluskeskkonna usaldusväärset ja läbipaistvust ega Eesti Vabariigi rahandussüsteemi ning majandusruumi kasutamise tõkestamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks. Juhime ka tähelepanu, et krediitiasutustel ei ole lubatud tarbijaga ärilistel kaalutlustel (riskiisu) ärisuhtet lõpetada, vaid üksnes konkreetsel makseteenuste direktiivis loetletud alustel, sh näiteks kui tarbija kasutas maksekontot tahtlikult ebaseaduslikel eesmärkidel.

Näeme muudatuses lisaks potentsiaalset vastuolu eelnõu seletuskirjas viidatud õigusallikate ja põhimõtetega. Mainime, et eelnõu seletuskirja FATF metodoloogia punkti 10.19 käsitlus lähtub põhimõttest, et kohustatud isik ei loo ärisuhtet ega tee tehingut, kui ta ei suuda hoolsusmeetmeid täita – nimetatu alt ei ole välistusena viidatud ärisuhte seire osas kohustatud isiku lõplikule järeldusele, et seda hoolsusmeetmeid täita ei saa. Lisaks ei käsitle metodoloogia punkt tegutsemist rahapesukahtluse puhul, mistõttu sellest vaatest see punkt pakutud seadusemuudatust ei toeta.

Mainime siinkohal veel, et EL rahapesu tõkestamise määrus ei ole veel kehtiv – ühtlasi selle artikkel 20 (1) punkt f nimetab hoolsusmeetmena ka ärisuhte seiret. Eeltoodust lähtuvalt on pakutud muudatuse

ja EL määruse vahel vastuolu. Märgime veel, et ärisuhte seire osaks on ka vara või rikkuse päritolu kontrollimine, mistõttu kohustatud isikute suunamine jätkuvaks teenuse pakkumiseks olukorras, kus hoolsusmeetmete kohaldamine on osutunud siiski võimatuks, võib tekitada korduvaid ning ebavajalikke jätkuvaid toiminguid ning sellega kaasnevalt Rahapesu Andmebüroo teavitamisega koormamist.

Lisaks on RahaPTS eelnõu 130SE seletuskirjas mainitud § 42 muudatuse osas, et „keeld luua ärisuhte või võimaldada tehingu tegemist või lõpule viimist kehtib sõltumata sellest, millised on need seadusega nõutavaid hoolsusmeetmed, mida kohustatud isik täita ei suuda. Muudatus on vajalik tulenevalt direktiivi artikli 13 lõikest 4 ja FATF metodoloogia punktist 10.19.“. Seetõttu on praegune muudatus vastuolus varasema rahandusministeeriumi hinnanguga hetkel kehtivale AML direktiivile ja FATF metodoloogiaga.

Järgmiseks on muudatus vastuolus eelnõu seletuskirjas toodud sätte muudatuse eesmärgiga – „põhimaksekonto avamise ja sulgemise regulatsiooni muutmine“, sest muudatus puudutab ka kõiki teisi isikuid, kes jäävad makseteenuste direktiivi kohaldamisalast välja, s.t. äriühingud ja isikud, kes ei ole tarbijad. Direktiivi reguleerimisalast jäävad välja ka juriidilistele isikutele kuuluvad maksekontod (ettevõtjate, väikeste- ja mikroettevõtjate maksekontod) ja muud teist liiki kontod (näiteks kontsernikontod, hoiustamisvõimalusega kontod, laenukontod jne). Muudatuse universaalsus ei ole meie hinnangul eelnõu seletuskirjas põhjendamist leidnud.

Meie arvamusel ei saa antud tarbijate de-riskimise vähendamise lahenduseks olla kohustatud isiku subjektiivset otsustust eeldavate elementide (s.t. RP või TR kahtluse või ärisuhte seire võimalikkuse otsus) eemaldamine õigusaktist, vaid selliste otsustusprotsesside regulatiivne ning eesmärgipärane täpsustamine - õigusaktis või järelevalve-alastes juhendites.

Veel, sätte muutmine pakutud kujul tekitab tulevikus tõenäoliselt õiguselgusetust süstemaatilisel tõlgendamisel, sest ühelt poolt kaob RahaPTS-st kohustus ärisuhte seire võimatuse või rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse puhul ärisuhte lõpetada, kuid teisalt kehtestab seadusandja makseteenuste direktiivist tulenevad alused põhimakseteenuse lepingu ülesütlemiseks VÕS § 720¹ lõikes 3 (punkt 1 maksekonto kasutamine ebaseaduslikel eesmärkidel).

Viimaks leiame, et sätte muutmine mõjutab analoogiliselt eeltooduga ka selliste isikutega ärisuhte sõlmimist või lõpetamist, kelle osas ei saa erikohustusega isik RSanS tähenduses teostada ärisuhte seiret eesmärgiga tuvastada rahvusvahelise sanktsiooni rikkumine või kelle osas on rahvusvahelise sanktsiooni kahtlus. Nimelt tuleb vastavalt rahvusvahelise sanktsiooni seaduse § 21 lõikele 1¹ erikohustusega kohaldada ka ärisuhte seiret. Kuna RSanS-s puuduvad ärisuhte lõpetamise õiguslikud käitumisjuhised, kuulub RSanS § 2 lg 2 alusel kohaldamisele RahaPTS. Seega edaspidiselt olukorras, kus erikohustusega isikul puudub võimalus teostada ärisuhte seiret, oleks seadusemuudatuse järgselt õiguslikult ärisuhte jätkamise või algatamisest keeldumise otsustamine erikohustusega isiku äriiline kaalutus.

Teeme ettepaneku RahaPTS-s täpsustada sõnaselgelt, et § 42 lõige 1 alused on erakorralised ülesütlemise alused ja teiseks, lähtudes Riigikohtu lahendis nr 2-21-3552/52 punktis 21.2. toodust, et põhimakseteenuse pakkumisest keeldumine ei ole põhjendatud riskiisu alusel, s.t. juhtudel, kui

hoolsusmeetmete (tugevdatud korras) kohaldamine on kohustatud isiku hinnangul liiga tülikas või kulukas. Pangaliit on valmis jätkama arutelusid sellest, kuidas õigusaktide tasandil vähendada de-riskimist ja muuta hoolsusmeetmete kohaldamist veel efektiivsemaks.

RahaPTS § 42 lõige 4

Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks RahaPTS § 42 lõige 4. Muudatusega soovitakse lõpetada olukord, kus ainuüksi ühe päringule vastamata jätmise tõttu ei lõpetataks klientidega ärisuhteid, vaid kohaldataks tugevdatud hoolsusmeetmeid. Meie hinnangul päringuga kliendi poole pöördumine on üldjuhul juba olemuslik täiendavate või tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamine ja tulenevalt ressursimahukusest ei kohaldata seda kergekäeliselt. Ärisuhte lõpetamised ei toimu praktikas kergekäeliselt ja põhjusel, et klient panga esimesel pöördumisel teadmatusest jätab vastamata ning pank lõpetab sellele järgnevalt koheselt ärisuhte.

Tagamaks senisest veelgi selgemalt, et ärisuhte tarbijaga lõpetatakse üksnes siis, kui eelnevalt on täidetud tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamise kohustus ning muud rakendatavad meetmed on ammendunud (millele viitab ka seletuskiri), siis pakume lahendusvariantidena enda ettepanekuid, mis on toodud § 6 lõike 1 juures. Peame oluliseks jätkuvalt sellise kohustuse ette nägemist seaduse tasandil, mille järgi on kohustatud isikute klientidel kohustus õiguspärastele päringutele vastata, sest vastupidisel juhul suureneb risk klientide poolt rahapesu tõkestamise eesmärgil esitatud päringutele vastamata jätmiseks.

Loodame, et rahandusministeeriumil on eelnõu edasise menetlemise käigus võimalik Pangaliidu märkuste ja ettepanekutega arvestada. Oleme valmis andma täiendavaid selgitusi ja vajadusel ministeeriumi esindajatega kohtuma.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm
Pangaliidu tegevjuht